

MELIKA SALIHBEGOVIĆ

PISMO KOLEGI-KNJIŽEVNIKU

Poštovani kolega Taufer,

Neka je mir na Vas. Želim, prije svega, izraziti svoju zahvalnost Društvu slovenskih pisateljev i njegovoj Komisiji za zaštitu mišljenja in pisanja, potpisanim i drugim kolegama i kolegicama književnicima iz Slovenije, kao i Vama osobno na zalaganju, putem vašeg Otvorenog pisma javnosti... za zaštitu i mojih ljudskih prava i sloboda koje mi se u ovoj zemlji tako nečovječno i brutalno uskraćuju već punih osam godina. Od trenutka kada sam se javno, u skladu sa njenim načelima, očitovala kao pripadnik islamske vjere. Ma kakvi bili rezultati vašeg prosvjeda protiv kršenja ljudskih prava i dostojanstva u Jugoslaviji, u mom i u drugim slučajevima, on je već ispunio svrhu kao znak postojanja ljudske sućuti i solidarnosti u svijetu koji sve više prestaje ličiti na ljudsko stanište.

Između našeg kontakta i Vašeg pisma uturilo se vrijeme samo novih pogroma koji su se sad iz policijskih i zatvorskih prostora neskriveno preselili na ulice, u javne zgrade, u medicinske ustanove čiji radnici polažu zakletve svoje profesionalne humanitarne misije. Sa Stomatološke klinike Medicinskog fakulteta u Sarajevu istjerivana sam najprije psovanjem «muslimanske matere» iz usta zdravstvene radnice, pa onda legitimiranjem prije davanja stomatološke usluge i napokon survavanjem niz stepenice pred ulazom u tu istu kliniku od strane lica zaduženog za njeno obezbjeđenje. Tako sam umjesto zdravstvene usluge dobila povrijeđenu nogu, višetjedno nošenje gipsa, brojne masnice po tijelu, no još modrije masnice duše za koju svaki

put povjerujem da na njoj više nema mjesta za nove ožiljke. Za to vrijeme, radnici Službe državne bezbjednosti pozivaju i tragaju za mojim šesnaestogodišnjim sinom radi obavljanja «informativnog razgovora», odbivši da bilo pismeno bilo usmeno obrazlože njegove razloge. Novopridošle prekrštajne presude osigurale su mi daljnjih jedanaest dana boravka u zatvoru, koji će se vjerojatno, po već poznatoj mi progresiji, umnožavati i dalje. No, više od ovog mog osobnog i od užasa iz čijeg ponora već dvije godine pokušavam izvući moje dijete, ovog našeg koji je postao svakodnevni, ulični i opći (prvi komšija, Srbin, službenik Izvršnog vijeća BiH presreće me na stubištu sa riječima da selim svome Homejniju), na ovo što ću sada reći potakao me je užas koji se rađa u svijestima i dušama pripadnika moga naroda gledanjem tv serije, svečarskog hommaga Vuku Karadžiću, junaku godine.

Moja je ljudska potreba, i moralna i intelektualna dužnost da upozorim na opasnu kosovizaciju Bosne koja sigurno ne može ostati bez implikacija po čitavu jugoslavensku političku zajednicu i po one najave slobodnijeg disanja koje dolaze sa vaših slovenačkih strana, protivno zarazi koja se tako neumoljivo brzo širi kroz ove prostore. Ja sam, kao što ste to tako dobro rekli u svom Otvorenom pismu ... «dežurna žrtva». Dodajem, dežurna žrtva ispred čitavog jednog naroda kojem već četrdeset godina u ovoj jugoslavenskoj komunističkoj viziji slobode, bratstva, jednakosti, ravnopravnosti ... ne daju da se emancipira od umišljene krivnje. Prvo, da se emancipira od neprestanih mu imputiranja nekakve «historijske krivnje» jer je vjerski, kulturni, civilizacijski, psihosocijalni, politički ... navodni relikv navodno vjerski, kulturno, civilizatorski inferiornog naroda, uz to višestoljetnog osvajača i tiranina (kojeg su, začudo, preživjeli toliki manastiri Studenice). I

drugo, da se emancipira od imputacija mu tuđih nacionalnih identiteta, a to znači i vjerskih, i kulturnih, i historijskih matica koje je on navodno izdao nakon nekih tragičnih srednjovjekovnih balkanskih poraza, imputacija koje su tim glasnije postale otkada on i formalno smije da identificira (doduše nesretno izabranim imenom) svoje samostalno nacionalno biće. I jedna i druga imputacija vrše mu se milom, metoda na koji pristaje jedna njegova manjina raznim oblicima socijalne i političke mimikrije. Ali još više silom, metoda čijom je žrtvom postala njegova, na žalost, onijemjela većina. To je onaj dio tog naroda u čijoj se svijesti otvara ponor užasa pred svečarskim tv serijama u kojima mu «ubijaju hodže i hadžije», «siluju bule» i otimaju Hasanaginice. Rekla sam kosovizacija, jer u ovom pomahnitalom jugoslavenskom političkom trenutku citirane rečenice o ili iz beogradske tv serije o Vuku čine se samo namjerno nevještim skrivanjem aktualnih poruka iza Vukove historijske i političke zbilje. Da sam prije mog kontakta sa Vama gledala posljednju videnu epizodu ove tv serije, ja bih vas zamolila da umjesto mene uzmete u zaštitu identitet, pravo, čast i dostojanstvo jednog književnog lika. Plemenite Hasanaginice (iz prelijepa muslimanske balade), moje majke i nane, i majke i nane moga naroda koja ga je zadojila mlijekom nijemog otpora kao jedinog historijskog čina, i umiranja od tuge zbog nepravde kao jedinog oblika borbe.

Upravo u činjenici što sam ja neposlušna Hasanagicina kći, i unuka, i praunuka, čija pobuna, za razliku od njene, podrazumijeva bar pobunjenu riječ, a umjesto umiranja od tuge zbog nepravde kao jedinog oblika borbe, borbu protiv nepravde po cijenu umiranja, molim vas da upravo u toj činjenici potražite prave, skrivene razloge moga dugogodišnjeg pogroma, više hapšenja i zatvaranja i

najave, kako se čini, i bukvalnog fizičkog uništenja. Ja nisam jedina Hasanaginicina kći (i unuka, i praunuka) koja ima što reći, ali sam, na žalost, za sada jedina koja se usudim glasno to reći. Zato najbolji, najsigurniji i trajan način da se ta zakašnjela Hasanaginicina pobuna protiv slijepe poslušnosti pred još sljepljom vlasti ušuti i time učini nepostojećom jest hapšenje, moralno i političko blamiranje, zatvaranje, intelektualno i umjetničko ubijanje, reduciranje na nivo bezimene i time nepostojeće žrtve jednog pogroma koji se samozvano proglasio, krijući ko zna koje svoje lice, humanizmom, socijalizmom, komunizmom, demokracijom, Jugoslavijom. Da nisam sama s ove strane intelektualno i umjetnički desetkovane vjerske obale jednog ušutkanog naroda svjedoče imena Hasanaginicinih sinova (i unuka, i praunuka) inženjera, pravnika, matematičara, eksperata Ujedinjenih naroda, sveučilišnih profesora, teologa, književnika ... poredanih ispred i pored i poslije mene po osuđeničkim klupama. Natjeranih da se, punih ustiju, guše usirenim mlijekom pradavne nijeme majčine pobune. Osvješćenih tek možda na tim klupama u pobuni da njih, suvremenike ovoga doba, guraju u idiotizirana privatna geta «vjerske tolerancije» koja ih ne čine drugorazrednim nego vanrazrednim krojačima svjetske i svoje vlastite sudbine.

Može vam se činiti, poštovani kolege, da sam u ovom pismu nevješto pomiješala nivo vjerske i nivo nacionalne kosovizacije Hasanaginicine domovine. No, trebalo mi je i samoj iskustvo suđenja i robije, i još više trebala su mi ova post-zatvorska potucanja da shvatim da su muslimansko vjersko i muslimansko nacionalno beskućništvo proizvod jedinstvene maćehinske politike. U skladu sa njom, predstavljanje vašeg Otvorenog pisma ... u bh štampi ni malo slučajno ne ispušta pominjanje gotovo trećine njegovog

sadržaja u kojem se spominje moje stradanje. Nedavno smo na sarajevskoj tv, u udarnoj emisiji Dnevnika, čuli nešto što je zvučalo kao izvinjenje Vojislavu Šešelju a u vezi sa skidanjem zabrane sa njegovog pisma burazeru-panislamisti za vrijeme čije vladavine (begovske, spahijske, pašinske, kako je već ne zovu) toliko muslimanskih vjernika ode na dugogodišnje robije. A u ovogodišnjoj produkciji sarajevskog izdavača Veselin Masleša našosmo i knjigu Rajka Petrova Noge. Istoga onog Noge koji je uz svoje đoge, i drugu braću i vukobraću, još koliko lani uputio pismo najvišim organima u BiH na temu navodnih progona Srba iz Bosne. U jednoj nedavnoj «književnoj» polemici imenovala ih sviju (odavna sam to očekivala) iseljenicima pod pritiskom iz njihove i Hasanaginicine uže domovine. Protjeraše ih, kažu, u njihovu širu domovinu, u Srbiju, i čini se, dobro im je tamo, u Beogradu. A i ovdje, u užoj domaji ih katkad tiskaju, ili bar ruže, reklamirajući masovno njihove prosvjede. Jer, negativnog lahko je, kad dođe vrijeme, učiniti pozitivnim junakom. Možda su to iste one junačine koje su sakrile u ladice srpskog i jugoslavenske književničke organizacije moje jadikovke također zbog protjerivanja iz rodne Bosne. I tako me protjerali i iz neke moje šire, bar jugoslavenske domovine. Pa kada me hapšenjima i zatvorima, ili, u nježnijoj varijanti, sahranjivanjima u ladice, izbrišu iz historije umjetnosti ali i iz umjetne historije, kada moju intelektualnu i književnu riječ amputiraju od jugoslavenskog kulturnog kruga, kojem je i duh islamske provenijencije stoljećima gradio temelje, a ostavi me se samo u sjećanju iz sramne 1983. godine kao lik jedne fanatizirane vjerske muslimanske nakaze, kad me se protjera iz nacionalne, jezičke iz geografske domaje, gdje da se «đenem» ja, kći (i unuka, i praunuka) plemenite Hasanaginice? Gdje da se

sklone njeni sinovi, i unuci, i praunuci kad nam zaniječu širu, i jugoslavensku i evropsku domovinu, a u ovoj užoj preostanu nam samo kule i kazamati, zindani sarajevske, zeničke i fočanske robijašnice, gdje nas puste crkavati (ni to kad mi to hoćemo) jer nismo htjeli, kao naša majka i pramajka, dostojanstveno nijemo umrijeti od tuge. Pred licem nepravde, padati nice.

Poštovani kolege i kolegice, slovenački pisci! Ne sumnjam da ćete teško razumijeti moj jezik i da ćete, ako budete htjeli, morati uložiti nešto više napora da razumijete nehistoričnu tugu bosanske verzije moje vjere i tugu moje nesretno imenovane nacije usred ove naše europske, jugoslavenske, bosanske otete domovine. No, ako postoji iskorišćavanje, onda postoji i sloboda čovjeka po čovjeku. Ostajem vjerna svom uvjerenju da je čitav svijet nedjeljiva sjenka iste Metafizičke Zbilje, a osobna, nacionalna, svjetska, kozmička historija (ako hoćete, književna) artikulacija jedinstvene metahistorije. Nema tog pojedinačnog, tog glasa jedne nacije, ni jedne zemlje, niti tog glasa neke strane svijeta, niti rase, koji se ne sustiže i ne ponavlja isti motiv jedne jedine fuge.

Ovakvo pismo vam i pišem sa uvjerenjem da posjedujete dovoljno nacionalnog iskustva, osobnog ljudskog poštenja svaki pojedinačno i dovoljno historijom poučene razložnosti za priznanje da je identitet, ljudsko pravo, dostojanstvo i sloboda Hasanaginice dio, rezultat ali i uvjet identiteta, ljudskog prava, dostojanstva i slobode i svake vaše Ane.

Sretna sam, napokon, što mogu otvoreno čestitati nastupajuće božićne praznike onim članovima Društva slovenskih pisateljev koji žele da im takve čestitke budu

upućene. I novogodišnje i njima i drugima, posebice onima koje iz stare u novu godinu uvode nove nade.

Pišući Vama, poštovani kolega Taufer, ja sam osjetila potrebu da pišem odmah i drugima, pa stoga, molim Vas, shvatite ovo pismo i kao osobno i kao kolektivno, upućeno onima kojima ponovno izražavam moju zahvalnost i šaljem najprijateljskije pozdrave.

Melika Salihbegović

P.S. Rado bih i sama ovo pismo uputila kao otvoreno pismo javnosti, no ja do sada sa javnošću nisam imala sreće. Zato Vas molim da ga bar učinite dostupnim članovima vaše komisije, pa možda i Društva kao cjeline.